

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Претплата је на целу годину 3 круне, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добивају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

У Сомбору за Август 1900. године.

УВОД У ПОСЕБНУ ПЕДАГОГИКУ.*)

1. Задатак посебне Педагогике.

Посебна педагогика показује, како се *примењују* педагошка начела и педагошки закони у датим васпитним приликама. Зато се она зове и *Примењена Педагогика*. Она излаже правила и даје посебна *упутства* за васпитни *рад*, нарочито за рад у школи. На тај начин, педагошка теорија прелази мало по мало у педагошку праксу, и тако Теоријска Педагогика постаје *Практична Педагошка*.

Овде је најважнији посао, да се одреди и утврди правилни, методски поступак при предавањима у школама за опште образовање; а то је предмет *Методике* или *Практичне Методологије*, која је саставни део посебне Педагогике. Методичка правила изводе се из општих педагошких закона; а упутства за поступање у школском раду добивају се нарочито на основу школског искуства. Педагози теоретичари наслањају свој рад више на науку, а педагози практичари више на искуство. Најбоље је, кад се у школском раду педагошка наука и педагошко искуство узајамно допуњавају.

2. Педагошка вештина.

Педагошка вештина, која се наслања на науку, сматра се као педагошка *уметност*; а особито учитељска вештина, која се добива само дуговременим радом у школи, приближава се занатској вештини или уметности. Наставник као уметник ствара самостално нешто ново у духу својих ученика, према постављеној и утврђеној идеји или норми, или према усвојеном идеалу образовања; а обичан наставник подражава другима у свом раду и покушава годинама разна средства и разне начине, док не стече неке рутине или навике, по којој после његов рад тече подједнако и једнолико.

*) Из „Посебне Педагогике“ дра В. Бакића професора Велике Школе.

Научно образован и извежбан наставник ради по *педагошком такту*. Он има непрестано пред очима васпитне смерове, које треба постићи, па према томе лако, брзо и поуздано бира, у разним приликама и моментима, најзгодније начине и најподеснија средства: дидактичка, ходегетичка и дисциплинска, не губећи никад из вида општих васпитних начела. А учитељ практичар ради као мајстор: држи се онога што је прописано; стара се да доврши своје предмете према одређеним програмима; труди се да постигне макар само спољни успех, да би задовољио туђе захтеве, а не своје научно уверење. При том он употребљава разне начине и разна средства према своме субјективномоме нахођењу, или се држи школске традиције, или уобичајеног начина, без самосталне критике. — Правоме, стручном педагогу даје искуство повода за пречишћавање и утврђивање педагошке теорије; а другоме, обичном наставнику служи оно само као олакшица у механичком раду, који је без интереса и за њега и за ученике.

За вештину образовања тражи се, поред стручне спреме из наука и вештина, још и нарочита, педагошка *извежбаност*. Није довољно знати и неки наставни предмет, него је потребно и умети га јасно и вешто предавати. Ова се вештина прилагођује према разним ступњевима образовања; тако нпр. она се друкчије показује у основној школи, а друкчије у гимназији, тј. друкчије се предаје у једној школи, а друкчије у другој школи. Према томе се пишу и различни уџбеници за разне школе.

Педагог теоричар пре ће доћи до педагошке уметности, него школски практичар до педагошке науке. Краћи је и поузданији је пут од теорије к пракси, него од праксе к теорији, јер је идеја савршенија од дела. Педагошка теорија даје *идеални* план образовања, који се школским радом само делимично остварује. Обрнут је пут често лутање, рад без плана и без смисла. — Сад се траже научна основа и научна спрема и за обичне, релативно просте вештине, као што је земљорадња; а то се још више захтева у педагошкој вештини, која обрађује најтежи предмет — образујући живи, покретљиви и већ за рана различно диспозовани дух младих људи. С тога се у новије време полаже много на филозофско-педагошку спрему наставника основних и средњих школа, и тражи се од једних и других универзитетско образовање.

Пошто се педагошка наука непрестано усавршује, то се, с њом упоредо, мора *усавршивати* и педагошка вештина. Отуда је

наставнику двострука дужност: да прати развитак педагошке науке и да према томе развија и педагошку уметност. Уз то иде и трећа дужност: да проучава развитак и осталих наука и вештина, које он предаје у школи. — Зато је наставничка служба врло тешка; али с друге стране, она даје наставнику неко особито задовољство, а нарочито кад прати напредак школске омладине.

3. Подела посебне Педагогике.

Васпитавање појединих генерација зависи у опште од физичких и социјалних *прилика* у којима се оне налазе. У колико су дакле, различити климатски и пределни односи и националне, религијске, политичке и друге друштвене прилике, у толико ће се мењати васпитни начини и васпитна средства, а од чести и васпитни смерови. Они се мењају и према индивидуалним и полним разликама, а нарочито још и према *узрасту* васпитаника.

Сваки народ, који тежи за образованошћу, уређује своје васпитне заводе према својим идеалима. Образовање се даје омладини редовно у нарочитим заводима — у *школама*. Школскоме образовању претходи *породично* васпитање; а после редовнога школовања долази *стручно* образовање и самообразовање. — Кад се индивидуално васпитање узме за основу социјалнога васпитања и кад се то примени на поједине генерације у једном народу, онда се целокупно васпитавање може поделити на три ступња, од којих је први претежно породични, други школски, а трећи стручни.

Према томе, Посебна Педагогика обухвата: А) *Породично васпитање*; Б) *Школско образовање*; В) *Стручно образовање и самообразовање*. — *Женско* образовање у колико се разликује од мушкога, може се такође изложити у овим одељцима. Те су разлике у првом периоду младости најмање, а у трећем периоду највеће. Самостално образовање почиње редовно тек у трећем периоду, па се продужава и у доба зрелости.

И у Посебној Педагогици морају се имати на уму општи васпитни *задачи и методи*. С тога је први задатак овде, да се на сваком ступњу образовања и у сваком васпитном заводу одреди ступањ савршенства и утврди мета, до које треба доћи у правилном развоју. А други је задатак, да се изложи правилан поступак, којим се долази до савршенства.

Ступањ *савршенства* до кога може и треба да дође једна генерација, одређује се према приликама и потребама, које владају у једном народу или у једној држави. Ако се време развијања и

WWW.UNI.NS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

спремања једне генерације рачуна у двадесет година, и време њенога доцнијега самосталнога рада такође у двадесет година, онда би требало *предвидети резултате* те спреме и тога рада после тога времена. Ово морамо свакојако имати на уму при уређењу и преуређењу школа, нарочито кад нисмо задовољни с њиховим успехом.

Према утврђеним васпитним задацима и према разним, повољним и неповољним, околностима за образовање омладине удешава се и васпитни *поступак*. Поступак је при васпитању српске омладине мало друкчији, него код других народа; зато се при излагању Посебне Педагогике код нас мора обратити нарочита пажња на *српске прилике*.*)

ПОУКА ДЕЦИ ПРЕ СВЕТОГА ПРИЧЕШЋА.**)

— По руском. —

I.

Очиститесја наутрие, јако заутра сотворит во вас Госиод чуднаја (Ис. Нав. 3, 5).

Драга децо! Још само неколико часова ваља да прође и ваше најлепше жеље ће да се испуне: ви ћете се приближити Господу Исусу Христу, најсветијему међу светима, Бугу великому и милостивому. Жеља ова је одавна већ завладала у срцима вашим и да би ју што достојније остварили, ви сте се покајали за учињене грехе и обећали сте се Бугу, да ћете у будуће бољи бити него што до сада бејасте. Ваше жеље, ваша љубав неће остати ненаграђена, и ја сам веома радостан, што вам могу данас, — као оно некада Исусе Навин народу Израилском — навестити, да ће Бог сутра учинити с вама велика чуда.

Па каква ће бити та чуда? Ја ћу их без великог објашњавања само напоменути, јер их ви већ и тако знате. Велики и славни Господар, цар неба и земље, сићи ће к вама, незрелој дечици, — али не, ја се варам — не ће се Он к вама сићи — него ће вас

*) Топло благодаримо уваженом и ученом господину писцу на пажњи према нашем листу. Исто тако захваљујемо му и на искреним чувствима, израженима у пропратном писму, који као благи мелем утичу на наше, неоправданим и заонамерним погрдама ојађено срце.

Уред.

**) Поука ова, због опширности своје, може се употребити само у најстаријим разредима основне школе и с ученицима пофторне школе. Цитати ваља да остану на славенском језику, јер деца у том добу морају толико разумевати славенски — наш црквени језик — да смисао разумљиво славенски изговорених цитата, разумети могу.

Прев.

Он подићи к Себи. Да, Он ће вас увести у своје обитељи, обасуће вас својом милошћу и нежношћу, показаће вам како је Он добар и благ, а врх свега тога учиниће вас учесницима свога Божанства.

И заиста мила децо, ви ћете постати учесницима Исус Христова божанства. Како је то велико чудо! На почетку света, сатана, да би преварио наше прародитеље говораше им — показујући на забрањени плод — да ако окусе с њега, биће исто што и Бог. А сада се исто чудо има и на вама извршити, те ће те после тога моћи с апостолом рећи: живу же не к тому аз, но живет во мње Христос.

А да ли се ово велико чудо збива са свима онима који се причешћују?

У великој и опасној би заблуди били, када би се усудили тврдити тако што. Свето причешће врши поменуто велико чудо само у онима, који га примају с чистим срцем. Две су врсте причешћивања: једно води човека животу, а друго — смрти, једно га приближава Богу, а друго — ђаволу.

Слушајте само пажљиво!

Прво ћемо говорити о првом благотворном причешћу. Причешће или евхаристија је тајна вере, љубави, смерности, и причешћивати се значи — приближавати се Г. Исусу Христу с вером, смерношћу и љубављу.

Евхаристија је тајна вере.

Телесним очима нашим нећемо у њој ништа особеног опазити, али и ако је овде уништен сваки природни закон и поредак, на његово се место јавља неиспитани поредак божанске благодати.

Неограничени, велики и свемогући Бог се умаљава, Он који се не може видети постаје приступачан нашим чулима, даје нам Самога Себе за храну и пиће. И опет телесне очи наше не виде при томе ништа ванредно, ван обичнога хлеба и вина. Али не гледајмо у тај хлеб и вино телесним очима нашим, отворимо очи душе наше и тада ћемо под смерним обликом хлеба и вина сагледати вечнога Сина Божјега, Откупитеља нашега; Он је сакрио зраке своје божанске славе, да не би ослепиле немоћне очи наше, Он се прилагодио нашим силама, учинио се је малим, да се преда нами, малима.

Па и ако се је Исус Христос на овај начин понизио, нека Га бар у неколико узвиси вера наша.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

Рецимо Му: Господе мој и Боже мој! Твоја смерност не пречи ми, да Те видим. Што се Ти више умаљаваш, тиме ми се величанственије јављаш. Ти си Творац неба и земље, Ти седиш десно Богу Оцу, анђели Ти се са страхом и трепетом клањају.

С таквом топлином вере дужни сте ви драга децо, примати тело и крв Христову, које св. апостол Павле назива *небесним даром*. Вама је познато, како је Господ Исус Христос за живота свога овде на земљи ценио и уважавао веру. Он је за веру похвалио сатника и сваки пут када је који болесник молио од Њега исцелења, Он би му одговарао: веруј чедо, јер ко верује за тога је све могуће. Ви знате повест оне жене која је много година страдала од губитка крви и која се паштила да се кроз многобројни народ прогута до Исуса. Она је потпуно уверена била да ће оздравити, ако се дотакне само ма и краја хаљине Исусове. И така вера њезина добила је заслужну награду. Тек што се у наточ свима препрекама, приближила Исусу Христу и смерно дотакла хаљине Његове, тај час је оздрвила.

Вера те жене треба да послужи и нама за образац. С таквом вером ваља и ми да приступамо Господу Исусу Христу у тајни светога причешћа. Рецимо сами себи: „Када Му се приближим устима мојима, примићу Га и у своје срце, очистићу се од свију мојих грехова и излечићу се од свију мојих престапа“.

Будемо ли тако осећали, уверени будите, да ћемо се зацело излечити од свију болести душе наше — грехова наших.

Али на жалост, колико има хришћана који се приближују трапези Господњој и примају у себе божанско тело и пресвету крв Христову и ипак остају болни, као што су и пре били. Они не наличе на ону сванђељску жену, они се дотичу Спаситеља без праве вере, па онда је ли чудо, што им та божанствена пића не доноси никаква спасења?

Драга дечице, не угледајте се на такве људе; на против ваша вера и под сакривеним видом нека сазна и нека прослави Бога. Не сматрајте ову небесну ману за обичну храну, ви јој приступајте са оном свемогућом вером, за коју спољашња чула ништа не вреде, с вером која се оживљава, одушевљава и распаљује у толико јаче, у колико невидљиви Бог већма скрива своју велику славу.

Евхаристија је тајна љубави.

Божански учитељ наш, говорећи једном с ученицима својима, рече им, да нико нема веће љубави, од онога, који умире за друге. Говорећи ово, Исус Христос је изрекао само меру човечанске љубави, а не меру своје сспствене љубави. Његова љубав обсеже још даље. За Њега је мало да страда, да умре и да пролије крв своју за оне које љуби; Он хоће да се уједини с њима, Он хоће да Га они једу и пију, да Га у себи самима оваплоћавају.

Ето то бејаше жеља Спаситељева, када је на догледу својих мука, установио велику и дивну тајну, коју ћете и ви скорим примити.

Па када Исус Христос долази к вама с таквом љубављу зар не треба да и ви приступате к Њему, ако не с таквом љубављу — што у осталом није ни могуће — а оно барем свом јачином оне љубави, којом је испуњено срце ваше.

Не мислите, да би то било веома тешко. Божански учитељ наш рекао је: ко љуби Мене, тај врши моје заповеди. Вршење заповеди, — ето то је основа и знак истинске љубави. Љубав се не састоји само у њежним речима, те ако ју вршењем закона Божјег не потврђујемо, доказујемо, да је љубав наша лажна, лицемерна.

Због тога драга децо, тврдо се одлучите у срцима својима да се од сада у свему руководите законом Божјим. Обећајте се да ћете бити поштени, скромни, да ћете помагати сиромаше, да ћете бити праведни и справедљиви. То ће бити права љубав према Исусу Христу. Обратимо се дакле Господу Исусу Христу и рецимо му: Божански учитељу! Ти си ме заволио и зарад мене си Самога Себе смрти предао. Твоја је воља да се са мном сајединиш тако, да ти и ја будемо једно. Ти ме зовеш к Себи, Ти ми говориш: једи тело моје, пиј крв моју. Е да ли је ко чуо кад год такав позив? Е да ли је ко видео где год такву љубав? Само и једино Бог може тако љубити своја створења. Али, Господе учини још једно чудо са мном, дај ми да Те могу љубити тако, као што Ти мене љубиш; дај ми да слушам заповеди Твоје и да вршим вољу Твоју. Тешко мени, ако Ти се приближим срцем обузетим земаљским бригама, надутим од гордости, исквареним грешним жељама и изнемоглим од мржње и пакости! То би значило бацати Твоје драгоцено тело, тај еванђелски бисер, пред нечисте животиње. Тада бих Те узео у себе као Судију, а не као љубљеног и милостивог Спаситеља.

С таквим осећајима ваља да приступате, драга децо, Исусу Христу у св. причешћу. И ако тако budete чинили, небесна храна ће вам бити од душевне користи. Љубав је за душу оно исто — што и глад за тело; да би нам храна телу на здравље била, морамо ју с добрим теком узимати — исто тако морамо љубити Господа Исуса, ако хоћемо, да нам небесна храна његова — на спасење послужи.

Ја сам вам говорио, да је евхаристија тајна смерности.

Да би се о томе уверили, треба бацити само један поглед на свети жртвеник. Шта ли ћемо тамо видети? Хлеб и вино. То су смерни покривачи, којима се покрива божанско величанство. Исус Христос, који је по речма св. апостола Павла образ Божји и сјај Његова бића, који се назвао равним Богу, умалио је, понижио је себе, примивши на себе вид слуге — тело човечје — примио је к тому и вид хлеба.

Како је то велика смерност, а смерност је једна од оних врлина, које Господ Исус највише воли и цени. О томе нас и св. Писмо уверава кад говори, да се Бог противи гордима, а смернима и понизнима даје своју благодат.

Ако ви презирете своју браћу, или тежите да се уздигнете изнад њих, једном речју, ако је гордост покретач вашег рада у животу, — Исус Христос ће вас одбацити, нисте његови, јер је његова жеља, да му се *мали* приближују.

Будите дакле мали, не узрастом и годинама, већ смерним мњењем о себи самима. Смерно, побожно расположење срца особито је потребно сада, када се каните приближити Богу, који смерне и кротке љуби.

Вера, љубав и смерност, — то су чувства, која треба да вас красе децо мила свагда, а особито сада, када приступате божанственој трапези, са које ће се душа ваша небесним хлебом напитати и из чаше живота напојити. И ако душа ваша буде украшена тим дивним врлинама, уверен сам, да ће вам свето причешће на спасење послужити. Исус Христос је рекао: *јадиг моју илот и иијај моју кров во мње пребивајет и аз в њем.* Ове нам речи показују, да је Спаситељ тајну св. причешћа ради тога установио, да би се с нами што тешње и савршеније сјединио. Св. Јован Златоусти примећује, да нам је Господ Исус дао своје тело и своју крв за то, да би ми били с Њиме у свези не само посредством љубави, већ и стварно, сјединењем Његова тела с нашим.

Из свега до сада реченога излази, да је Исус Христос наш живот и да само у Исусу Христу можемо наћи онај неисцрпни извор воде живе, коју пијући добијамо вечни живот и вечно блаженство.

Сви они дакле, који живе без Исуса Христа и који се уздају на овај свет и његову моћ, несрећни су и незадовољни су, јер из једних окова падају у друге. Свет овај не може нам дати мира и задовољства, он не може да засити гладну и жедну душу нашу.

Само и једино је Исус Христос у стању утолити глад и загасити жеђ душе наше.

(Свршиће се.)

Ст. С. Илкић.

УЧИТЕЉСКА ДИПЛОМА.

У разним друштвеним круговима, па и у самим учитељским круговима, постоје разна мишљења у погледу вредности учитељске дипломе. Да би пружили учитељству, а и свакоме ономе кога ова ствар занима, тачно објасњење о вредности учитељске дипломе, послужићемо се овим чланком.

Да би сазнали тачну вредност учитељске дипломе, морамо ју посматрати са два гледишта и то: са гледишта њезине сопствене *вредности* и са гледишта *права које она даје поседнику њезинол*.

Вредност јој је реална. Она искључиво оспособљава за учитељство на основним народним школама, а у бројевима изражена вредност јој је *600 круна* — јер је, на жалост још увек законски минимум учитељске плате *600 круна*.

У смислу VI. зак. чл. од 1889. године поседник учитељске дипломе и у случају, када није у фактичној служби, има право да служи у војсци као једногодишњи добровољац а право на служење у резерви не даје му диплома већ фактична служба.

Ако је учитељ рад, да продужи започете науке, на основу добивене дипломе има права, да само из VI. разреда грађанске школе испит полаже и у оном случају, када нема сведочанство о претходно свршена четири разреда средње школе.

Учитељска диплома, даје право поседнику јој, не само да одмах, без полагања претходних разредних испита полаже испит из

VI. разреда грађанске школе, већ и да полаже испит из VIII. разреда гимназијског, у којем случају се мора подвргнути само *једном* претходном приватном испиту, на коме се испитује из оних предмета, којих се наставна основа гимназијска разликује од наставне основе оних школа, које је дотични претходно свршио.

На против не може се на основу учитељске дипломе добити место опћинског писара, јер је за то потребно сведочанство о успешно свршена четири разреда средњих школа, те се у односном случају не узима у обзир учитељска диплома, већ сведочанство о свршеном IV. разреду ма које средње школе у земљи.

Из свега до сада реченога јасно се види оно неприродно стање, које је у свези с учитељском дипломом. Да би у овом погледу много што-шта ваљало изменити и сами осећамо. Крајње је време, да се подигне углед и вредност учитељске дипломе. У првом погледу морају се за ову ствар заузети учитељске школе, које не смеју издавати олако учитељске дипломе, из јединог разлога, што је учитеља мало. У другом реду пак да се наставно градиво у учитељским школама не предузима у будуће као и досада обичним, већ научним начином, и да се с обзиром на данашње околности, математика и природне науке предају у ономе обиму у којем се то у гимназијама чини. — Остало је ствар и задатак самога учитељства, као тела, само треба да се једном прене и рад у томе погледу започне,

Из: „Népt. Lapja“.

ТОДОР ДИМИЋ.

(Наставак.)

Милош Поповић старији брат Ђуре Даничића уредник „Скоротече,“ познат ми још из Новог-Сада, препоручи ме врховном шк. инспектору Евгенију Ђурковићу,^{*)} као шк. младића и znalца славенског језика, а овај ми обећа да ће ме послати у Јегру за певца, где би могао продужити науке, јер тамо има и правнички факултет. Чујући а и знајући ја да су у Јегри Грци, па можда се у цркви грчки поји, да би им могао угодити, почнем и грчки учити. Иларион Анђелковић Панчевац, који је у Карловци

^{*)} Ђурковић кадгод је дошао у цркву изискао је од звонара какву црквену књигу и читао, ваљда је и он словенски језик предпостављао српском?

у мном заједно у квартиру био, и који је добро грчки знао, и који се сад као лекар у Текелијануму налазио, поучавао ме је у томе. Грчке стихире и тропаре пробао сам по нашој форми појати. Али кад није било изгледа за певческо место, пошље ме г. Ђурковић у Сомбор*) те положим учитељски испит, а за тим ме пошље најпре у Грабовац, а после у Помаз за учитеља. Већ више нисам мислио на Јегру, јер су ми и онако године за штудирање већ одавно прошле. Ту у Помазу написао сам Буквар ал' не старим већ данашњим правописом (и сад га имам), и превео сам „Руководство к течности и правости,“ као за Читанку. Ту сам такођер исписао „Црквено-школски календар“ у ком је било у црквеном одељку и то назначено, који се глас које недеље поје, и које се „Воскресно евангелије“ недељом на јутрењу чита, што догле ни у једном календару није било назначено.***) Ту сам написао и неку „Оцену на испиту“ што је у једном Љетопису под уредништвом Јована Суботића штампано, и премда се по мом обичају нисам потписао, (као нигде) ипак је Јован Ђорђевић, бивши најпре у Н. Саду а после професор, а доцније и министар у Београду познао, да сам ја то написао. У то време била је међу нашим књижевницима читава расправа о правопису. Неки су одобравали данашњи нов правопис с неком малом разликом,***) а неки нису****) владика Евгеније Јовановић писао је да се у писању треба придржавати етимона, т. ј. произнаћи корен речи па писати н. п. Ђорђе са Г јер долази од *Георгије*; ђакон са Д, јер долази од *диакон*; биће, браћа,

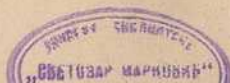
*) У Сомбору по испиту имао сам дишпут са Аврамом Максимовићем, катихетом препарандије о томе; како се поји: „Спаси ни сине Божиј“ у недељу по каквом великом господском празнику н. пр. Божићу, по Богојављењу и т. д. Ја сам доказивао да се каже н. п. по Божићу: „Рођејсја от дјеви,“ јер у типикку стоји: „Сице поим и до отданија,“ а он је доказивао да се каже и поји као и у другу обичну воскресну недељу: „Воскресиј из мртвих,“ зато јер се одмах за тим поји тропар воскресни а не празника, и по томе воскресно „предварјајет“ празнично.

**) Сад се и то налази у календарима, па још осим тог одпре је било у неким календарима и наименовање недеља од Духова до Божића, као: недеља рибара, недеља јудина; недеља Самуилова; недеља Срђева и т. д. што нити је црквом канонизовано, (осим 3. недеље св. оца и 1. недеља праотца) нити је у народу што о томе познато. Ја сам г. Сандићу професору даном нам једном приликом и казао и писао, да наименовање тих недеља не може постојати, јер ти именовани свеци не падају сваке године једне и исте недеље. Сад наименовање тих недеља не налази се више по календарима.

***) као: Адам Драгосављевић, Димитрије Поповић, Јоксам Новић и др.

****) као: Сава Текелија, Јован Хаџић, владика Евгеније Јовановић и др.

У једном Љетопису написао је Текелија против новог Вуковог правописа у стихови као неку сатиру на Вука рекавши: да је на себе самога гледао кад је направио ђ, те му направио једну ногу крађу, а једну дужу.

двје и т. д. са т, јер долази од „битие, брат, цвјет, а место ј
иже са слитном. Ја сам на то писао и питао, како би се на-
писало: Ћивот, Ћесар? дал' са к зато што долази од кивот, кесар?
и како би се написало: пећ, свећа? ваљда не би са шч, премда
долази од пешч, свјешча?*) и како би се написале оне речи, за
које не знамо од куд долазе, као: смућ, ђубре, ђурка и т. д. ал'
нисам нигде читао да је когод што на то одговорио. Питао сам
још и то: би л' нам нужно било још једно ново слово за неке
речи, као: дзиндзов, дзипарати, будзе, брондза? а неко ми одговори
и наведе оне Кенгелчеве речи: „Не училисја својеј по иностранје,
грматицје и т. д. додавши после и ово: Све имамо, само нам
оскудјевају дзиндзови и брондзе.“

Из Помаза пређем у Збег, Сентавдрејско предграђе и ту
сам анонимно по новинама и другима белетристичним листовима
писао, да сам моје чланке и у хрватским новинама и другим
повременим листовима прештампане налазио. Написао сам ту и
црквени обред за 1850. годину и писао сам патријарху Рајачићу,
да би добро било, да се сваке године као и календар по једна таква
књижица издаје, у којој би назначено било, како преко целе једне
године црквено правило или обред свршавати се има, и навео сам
подробно у том писму.***) Зашто је то потребно; али патријарх
после оног 1848—1849. године бурног времена или је држао да
таква књижица није потребна, или му од других важних и поли-
тичких послова није било до тога стало. А да је таква књижица
за свештенике, учитеље, богословце, препаранде и певце нужна,
показује и та околност, што је још неко за време патријарха Гер-
мана у том смислу написао књижицу под именом: „типикон.“***)

(Свршиће се.)

ПЕДАГОГИЈА У ПРАКСИ.

(Цртице).

Алкменеј. Младеж старог и средњег вијека имала је повољ-
нију судбину, него што је имаде наша. Живот младића бијаше

*) Кад би се шч читало као шт, н. п. ношт, помошт, онда би још можда
могло поднети тј, место Ћ.

**) То моје писмо патријарху Рајачићу, налази се и сад у Карловачкој
патријаршеској архиви.

***) По налогу патријарха Германа тај „типикон“ буде 1878. године Димитрију
Поповићу пароху Сомборском на рецензију поднесен, но он се због болести очају није
могао рецензије примити.

онда шарен и бујан, а живот дјевојачки тих и весео. Сада обично у прохуји мало не пола живота у присиљеном миру, с крилима спутаним школском стегом, па када напоскон везе попусте, изгубила су крила младеначку јакост и пружност, објесе се без снаге и почињу полагаано да губе перо за пером.

Хумболд вели, да списи великих пјесника немачких надокнађују народу његову, под трезнијим и хладнијим поднебљем — ону велебност и дивоту, који ужива народ тропске природе. Па тако црпа и наша спутана младост из великог мора лијепе књижевности накнаду за оно, чега јој не нуђа свагдањи тријезни живот. Књигама тражи жеђ за чинима, пустоловинама, за промјеном слика и чина; књигама разбуђује младеначко своје чувство. С књигом у руци слободно продире у сјајне и дивне салоне, слободно клекне за сребрне мјесечине до ногу дражесне дјевице под Аморовим кипом у старом перивоју и шапће заносне ријечи о вјечној љубави. С књигом у руци витла мачем сред крваве битке, одушевљује се и бере лаворике и осјећа страх и грозу и сласт на сваком кораку. Опојен љепотама оваког измишљеног свијета, гледа млад читалац прави живот као у сну и види га у сасвијем другом свјетлу, него други тријезни човјек, види га пун титрања и блистања фантастичне сласти. С књигом у руци младо дјевојче проживи све фазе из живота жене. Сад осјети сласт раскошне глумице, сад тиху срећу мајке, сад мирис вјенца од мирте и цјелове својих јунака из романа... Је ли онда чудо ако младеж у људима тражи јунаке својих романа, у својој околини немогућа дјела и догађаје, а у грудма својих пријатеља немогућа чувства? Је ли чудо, ако се вара сама полетом и страшћу, који се налази само у створовима од папира и штампарског мастила? Тај штадиј морамо проћи сви.... У том су штадију младићи и дјевојке најзанимљивији. Познала сам кршно момче од петнаест година. Живи Јурје Подјебрадски у бици липањској! Више вам не треба да кажем. Бијаше снатрилац, али без потребних способности. Читање му помело памет. Душевно потомство Дон Quizота видјело се очито на њему. Стрпљива Розинанта његова хранила се сухим биљем из Донове главице а највише папиром наштампаним којекаквим романима, пјесмама, новелама, драмама, естетским расправама и т. д. Но та јој храна очевидно није пријала, бијаше суха и шепава до претераности! Али наше кршно момче за то хаје и не хаје...., већ само снива, како да се књигом и литерарним именом довине до славе... Своје радове потписиваше псеудонимом

„Алкменеј“ — па их заиста геније прве и најфиније сорте... Више му није требало, више није ни изгледало од своје читалачке публике већ стаде да лови неумрлост још већом енергијом него прије. Бориће се до задњег атома свога генија. За то му срећом не требаше ни копља ни штита, као витезу de la Mancha, већ му достажаше ново новцато перо и министер-папир. На другоме никада не писаше. Није било дуго, па се нађе и добродушни Санхо Панса, који је више него сви остали вјеровао у снагу младога генија, па га пратијаше и на мору сањања и осјећања и на копну жеља и нада оданом душом, Никада га није забољело ухо од Алкменејових декламација!.... А ови нововјеки Quizoti пролазе много боље од њихова часног првака. Сусрећу се наиме на свом трновом путу са доста других сличних витезова. И међу овима се олда усавршују у витешком држању, у обичајима и у говору. О да сте само једном видјели овако витешко коло, оваку Tafelrunde! Ама за цијело да сте видјели! На племенитим бијелим и руменим образима зрцали се красота и доброта, очи су им притворене, а око уста им подрхтава нервозно трзање, рука почива на прсима, која тешко уздишу. Из устију им тече нектар заносне ријечи. Сада говоре о великим тајнама човјечанства, сада критикују неприсутне витезове истога соја, а каткад један другом шапћу ласкаве ријечи. Највише говоре о свом раду и о поезији, ах — о поезији.... О слатка Dulcinejo oh Petrarca! ах Gräthe ах Carducci,.. Алкменеј бијаше вазда душа тога кола, Чимборасо свеопћег заноса... Градио је дактиле, спондеје и анапесте, гоково у свакој фрази свога свагдањег говора. Већ није у прози готово могао ни да говори. С музама и вилама бијаше вазда у тијесном одношају, . Но пошто је крај огромног душевног живота заборадио сасвијем на тјелесни, није са живим женским појавама имао много срећа. Дјевојке па ни најружније нијесу за њега никакo мариле. То га је љуто болело, али се умио суверенским осјећајима и поред тога неко вријеме утјешити. Док је био присташа романтике, није живих дјевојака ни гледао, али откако и њега захвати модерна струја веризма, симболизма и декадентизма, па уз то и пизма његових злорадих поругљивих другога, одлучи и он право, збиљско дјевојачко срце заузети на јуриш покуша најприје код неке лијепе кевице. Одби га презирно, а његов хексаметар подере. Тако учини и друга и трећа и редом све. Алкменеј мало не очаја. И у том очају упрте му се очи о земљу, па и не видје гдје слушкиња Ага, млада али ружна сељанка носи на глави огро-

ман шкаф воде. Алкменеј бубне вршком своје појаве о шкаф и отријезни се истом под схлапом хладне воде. Ага се премане и замоли опроштење од „младог господина.“

Сада је Алкменеју истом срце проговорило праву ријеч. „Ова или никоја!“ Видио је Аги биће великодушно и њежно, великодушју приписиваше њену нијему страву, а њежности њезину молбу за опроштење себи, самому пак сву кривњу са онога хладног водопада на његову огњену главу: написа јој одмах елегични дитирамб са подесним ријечима: „Анђеле дивни, велика душа твоја“ и т. д. и преда јој писамце нијемим тронутим лицем. Никада прије није с њоме говорио, нити је знао њу јер се за земаљске ствари и живе жене није бринуо. Ага са кога није умјела читати узе пјесму, па кад увиди, да је папир — однесе га пјесникову оцу и каза му, ко јој га даде. Јадни Алкменеј! Ој пјесниче несретниче! И опет је туш на огњену главу, али овај други паде још више изненада и охлади још радикалније разочараног јадника.

(Наставиће се.)

Н Е К Р О Л О Г.

† **Катарина Попићева** одлична учитељица основне школе на сомборским селиштима „Радојевићи,“ преселила се у вечност после дужег боловања у цвету младости своје 26. јула т. г. Сљедећега дана сахрањена је уз велико саучешће на овдашњем св. Успенском гробљу.

† **Љубица Чобанићева** свршена приправница III. године, преселила се у вечност 25. августа т. г. овде у Сомбору навршивши 17. година живота. Сахрањена је сљедећега дана. До гроба су је испратили другови и другарице јој, где се у име свију опростио с њоме Радован Поповић приправник IV. године,

† **Зорка Јелчићева** оспособљена учитељица и забавиља у Мољу преселила се у вечност 31. августа т. г. у 34. години живота а 14. васпитачког рада свог. Сахрањена је 2. септембра на тамошњем гробљу.

Мир праху њиховом!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Учитељски збор сомборског протопрезвитерата одржан је 17. и 18. августа т. г. у Баји. На збор су дошли скоро сви чланови, само је неколицина отсутна била, и та се својим путем званично извинила.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Рад свој започео је збор призивањем Светога Духа у т. зв. малој цркви Бајској. Призивање је одслужено месни парох г. Милутин Григоријевић. После богослужења сакупљено учитељство се искупило у просторијама дома православне српске црквене општине тамошње, где је отворио збор зам. председник г. Стеван Арсенивић, поздравивши присутне добродошлицом и истакавши циљ и важност овога састанка. За тим је г. Сава Глибоњски читао израђену лекцију за практично предавање: „*Позивање површине земље*“. Осим овог практичног предавања, читали су још своје расправе г. Велимир Чонић из *пчеларства*, Павле Коњовић из *виноградарства* и Лазар Љубојевић из педагогике, „*О узроцима дејче лажливости*“. Сва су предавања после исцрпне критике као добра примљена. Главни предмет зборског рада бејаше састав специјалних наставних планова за школе са једним, са два и више учитеља. Планови ови претходно су издати били на проучење подоборима а за тим се сутра дан о њима већало у пленарној зборској седници. Учитељство овога среза закључило је овом приликом и то, да се стави у споразум са осталим учитељским срезовима ове епархије гледе сазива учитељске скупштине за целу бачку епархију. — У часовима одмора учитељи су заједнички прегледали зграду бајске државне учитељске школе, којом их је приликом управитељ исте школе г. Шерер врло љубазно примио, кроз цео их завод провео и са потребним објашњењима на услузи им био. Идући састанак овога збора заказан је за светлу недељу идуће 1901. године.

Ст. С. И—б.

Постављења. В. сл. Школски Савет изабрао је за професора педагогичких наука на сомборским српским учитељским школама г. *Јована Поповића* досадањег управитеља српске више девојачке школе у Панчеву. — На катедру мађарског и немачког језика те отачаствене повеснице и устава у женској учитељској школи и изабран је г. *Светислав Берик* досадашњи учитељ више девојачке школе у Сомбору, на досадање његово место пак постављен је за суплента г. *Христифор Свирчевић* свршени слушаца будимпештанског педагогијума. — Г. *Јован Живојиновић* бивши професор на сомборској женској учитељској школи изабран је за професора српске велике гимназије у Новоме Саду. — Г. *Глиша Војновић* пр. равнајући учитељ српске опће пучке школе у Вуковару, постављен је за кр. жупанијског школског надзорника у Вуковару, а досадањи надзорник у Вуковару г. *Илија Радивојевић* премештен је у истом својству у Пожегу.

ОПОМЕНА ДУЖНИЦИМА.

Учтиво умољавамо и опомињемо наше дужнике, да нам дугове своје до конца месеца октобра о. г. неизоставно намирити изволе.

Администрација „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.